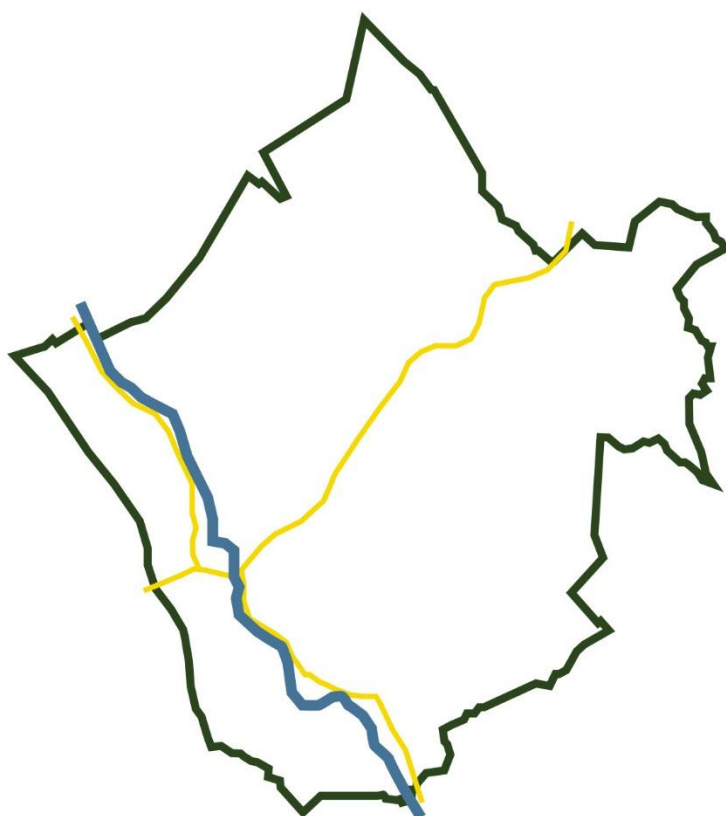

Elverum kommune

Forslag til
offentlig
ettersyn

Planprogram for kommuneplanens arealdel 2024 - 2035

Elverum mot 2040

Innhold

1. Bakgrunn og mål for arbeidet.....	3
2. Rammer og føringer for planarbeidet	4
2.1. FNs bærekraftsmål	4
2.2. Nasjonale føringer	5
2.3. Regionale føringer	7
2.4. Lokale føringer	7
3. Status og utviklingstrekk.....	8
3.1. Utfordringer og behov	10
4. Temaer i planarbeidet	11
4.1. Klima og miljø	11
4.2. Samferdsel	12
4.3. Bygdeutvikling	13
4.3.1. Attraktive bygdemiljø	13
4.3.2. Bolig	14
4.3.3. Fritidsbebyggelse.....	14
4.3.4. Vurdering av gjeldende reguleringsplaner	14
4.4. Næringsvirksomhet	15
4.5. Landbruks-, natur- og friluftsområder	15
4.5.1. Landbruk og jordvern	16
4.5.2. Natur.....	17
4.5.3. Friluftsliv og aktivitet	18
4.6. Kulturminner og kulturmiljø	19
4.7. Offentlig infrastruktur	20
4.8. Sammenstilling av hva vi skal arbeide med i arealdelen	21
5. Konsekvensutredning og ROS-analyse.....	22
5.1. Konsekvensutredning av kommuneplanens arealdel.....	22
5.2. Risiko- og sårbarhetsanalyse	23
6. Medvirkning og organisering av arbeidet.....	24
6.1. Informasjon og medvirkning.....	24
6.2. Innspill til planprogrammet og arealdelen	25
6.3. Organisering	25
7. Planprosess og fremdrift.....	26
7.1. Planprosess.....	26
7.2. Fremdrift.....	27

1. Bakgrunn og mål for arbeidet

Kommuneplanens arealdel og planprogrammet

Kommuneplanens arealdel (KPA) er Elverum kommunes overordnede plan for bruken av arealene utenfor byområdet de neste 12 årene. Arealdelen er kommunens viktigste styringsredskap for all arealplanlegging og utbygging i kommunen.

Kommuneplanen skal revideres for alle områder utenfor Elverum byområde. Dette innebærer at en skal vurdere all arealbruk, og vurdere hvor det bør legges inn endringer. Gjennom arbeidet skal en vurdere alle eksisterende byggeområder som ligger inne i dagens plan, og se på om områdene skal videreføres inn i nytt planforslag. Det kan være byggeområder som kan tas ut dersom det ikke er realisert noen prosjekter i disse områdene siden gjeldende plan ble vedtatt.

Planprogrammet er en plan for hvordan arbeidet med ny arealdel skal foregå, og hvilke temaer det er ønskelig å ha et ekstra fokus på. Planprogrammet skal også si noe om hvordan en skal få til god medvirkning, der en når ut til alle som kan ha interesser i en slik prosess. Det vil si både de med konkrete arealinnspill som grunneiere osv., og det vil være barn og unge som kan mene noe om behovet for lekeplasser, viktige rekreasjonsområder, og unge og gamle som ønsker å mene noe om den framtidige utviklingen av områdene der de bor.

Planprogrammet viser også framdriften i planprosessen, slik at prosessen ikke tar lenger tid enn nødvendig. Høsten 2023 er det kommunestyrevalg. Det medfører at en del av politikerne som skal vedta

planprogrammet og

BILDE 1 PLANPROGRAMMET VISER RETNINGEN FOR PLANARBEIDET

de føringene som legges her, ikke får anledning til å følge prosessen til den avsluttes mot slutten av 2024. Samtidig vil nye politikere komme inn, og får anledning til å sette preg på arbeidet med arealdelen allerede i sitt første år i valgperioden. Administrasjonen vil sørge for at arbeidet med utredning og vurdering av innspill vil pågå også i overgangsfasen mellom nytt og gammelt kommunestyre.

Formålet med rullering av kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er kommunens viktigste styringsverktøy for forvaltning av kommunens arealer. Arealdelen består både av kart og bestemmelser, samt en planbeskrivelse. Det skal også gjøres en konsekvensutredning og ROS-analyse. Plankartet og bestemmelsene skal gjøre det lett å forstå hvordan kommunen skal utvikles i årene som kommer. Planen skal blant annet sikre at

administrasjon og politikere behandler like saker likt, og da er det spesielt viktig med tydelige bestemmelser og retningslinjer som viser hvordan ulike typer saker skal håndteres.

Gjennomgang av gjeldende arealdel

Elverum kommune har behov for å revidere kommuneplanens arealdel, da gjeldende plan er fra 2011, og er utdatert i forhold til dagens behov. Det er behov og ønske om å se på hvordan boligutviklingen i de ulike delene av kommunen skal foregå i årene som kommer, sammen med en gjennomgang av annen arealbruk som bl.a. næring, og ulike prioriteringer for landbruks-, natur- og friluftsområdene (LNF-områdene) i kommunen. I tillegg er det et klart behov for å lage nye bestemmelser som gir gode føringer for hvordan de ulike formålene skal kunne utnyttes og forvaltes.

Bærekraftig arealbruk

Arealer er en begrenset ressurs. Når vi setter av arealer til én type bruk mister vi også muligheten til annen bruk på dette området. Noen typer bruk, som bygninger, veier o.l., er det vanskelig å reversere senere. Annen bruk, som jordbruk, skogbruk og andre aktiviteter som ikke gir større terrenginngrep eller bebyggelse, er det enklere å gjøre om på. Det er derfor viktig å forvalte arealene på en bærekraftig måte, og begrense utbygging på nye områder. Slik vil det også i fremtiden vil være tilgjengelige områder for de formålene som måtte være nødvendige eller ønskelige. Dette er også en forventning fra statlige myndigheter, og i tråd med FNs bærekraftsmål 11; *bærekraftige byer og lokalsamfunn*, 13; *stoppe klimaendringene* og 15; *livet på land*.

I et samfunn i vekst er det imidlertid nødvendig med noe utbygging av boliger, næringsbygg og arealer for aktivitet. Dette kan i stor grad ivaretas ved fortetting; å bygge nye hus på ledige arealer i allerede bebygde områder, slik at det blir flere enheter uten å bruke mer areal. For bygdene vil det være å samle ny bebyggelse i størst mulig grad inntil bygdesentrum og allerede eksisterende infrastruktur og boliger. Det er en uttrykt målsetting fra storting og regjering at man skal utnytte potensialet for fortetting, omgjøring av bruken av allerede bebygde arealer og gjenbruk av arealer før man åpner for nye utbyggingsområder. Dette reduserer presset på hittil ubebygde arealer, natur og dyrka mark, og bidrar til å redusere transportbehovet og kan styrke sosial bærekraft. Samtidig er det viktig å ta hensyn til bl.a. eksisterende bebyggelse, private og offentlige utearealer, grønnstruktur, overvann og kapasitet på infrastrukturen i området. Ved fortetting i bygdene og grendene bør opplevelsen av å fortsatt være i spredtbygde strøk ivaretas.

2. Rammer og føringer for planarbeidet

Kommuneplanens arealdel skal utarbeides i tråd med føringene som er gitt fra nasjonale og regionale myndigheter, og lokale planer og vedtak.

2.1. FNs bærekraftsmål

FN vedtok i 2015 17 hovedmål for en bærekraftig utvikling, fordelt i kategoriene miljø, samfunn og økonomi, og med 169 delmål. Den overordnede målsettingen med målene er å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Den norske regjeringen kom i 2021 med stortingsmeldingen *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Meldingen ble vedtatt av stortinget i 2022. Som tittelen sier er dette en plan for hvordan Norge skal nå bærekraftsmålene, og regjeringen fastslår i meldingen at flere av målene kun kan nås ved lokal

innsats. Dette legger føringer for lokale planer og vedtak. Siden bærekraftsmålene ble laget etter samfunnsdelen av Elverums kommuneplan er de ikke inkludert der, men det vil likevel være riktig å legge de til grunn for planarbeidet nå, slik stortinget legger opp til.

Selv om bærekraftsmålene som helhet skal ligge til grunn for planarbeidet er ikke alle målene like relevante for arealdelen. De mest aktuelle er mål 3: *god helse og livskvalitet*, 11: *bærekraftige byer og lokalsamfunn*, 13: *stoppe klimaendringene*, og 15: *livet på land*. I tillegg vil mål 2: *utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring og fremme bærekraftig landbruk*, 6: *rent vann og gode sanitærforhold*, og 9: *industri, innovasjon og infrastruktur* være relevante. FNs bærekraftsmålrapport viser at vi nasjonalt har store utfordringer med å nå mål 2, 13 og 15 og vesentlige utfordringer med mål 6, mens det er mindre utfordringer med mål 3, 9 og 11. For mål 2 er utfordringene knyttet til matsikkerhet og fedme. Det er ingen lokal statistikk på oppnåelsen av bærekraftsmålene.

FIGUR 1 FNs BÆREKRAFTSMÅL ©FN

Mål 17: *samarbeid for å nå målene* påpeker viktigheten av at alle bidrar i arbeidet – både offentlig forvaltning, næringsliv og innbyggere. Kommunen bør gjennom sitt planarbeid legge best mulig til rette for samarbeid på tvers av sektorer og samfunnsområder.

2.2. Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 (KMD)

Regjeringen vedtar hvert fjerde år sine forventninger til regional og kommunal planlegging.

Gjeldende forventninger ble vedtatt i 2019 og gjelder til 2023. Her vektlegges fire hovedutfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

I tillegg presiseres det at FNs bærekraftsmål skal være en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Disse er nærmere omtalt i kapittel 5. Regjeringen har også fire utvalgte hovedpunkter som skal ligge til grunn for planleggingen:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet
- Bærekraftig areal og transportutvikling
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Andre nasjonale føringer

I tillegg til føringene gitt i *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging* setter en rekke lover, stortingsmeldinger og statlige planretningslinjer rammer for kommunens arbeid og arealforvaltning. Innen lovverket gir særlig Plan- og bygningsloven de overordnede føringene, mens ulike sektorlover går nærmere inn på de ulike fagområdene.

Stortingsmeldinger er regjeringens forslag til Stortinget, og inneholder ofte et forslag til politikken som skal føres på ulike felt, med f.eks. et uttalt mål og en handlingsplan for å nå dette målet. De legger dermed føringer for arbeidet også i kommunene. Flere av stortingsmeldingene legger føringer for arealplanarbeidet, og vil dermed ligge til grunn for revideringen av kommuneplanens arealdel.

Statlige planretningslinjer konkretiserer nasjonalt viktige temaer og gir tydelige mål og rammer som skal ligge til grunn for planleggingen. Også her er det mange dokumenter som er aktuelle. Alle disse vil brukes i revisjonen av arealdelen, men vi vil spesielt fremheve tre retningslinjer som særlig viktige:

- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)
- Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (2019)

BILDE 2 BARN OG UNGE SKAL HENSYNTAS I PLANLEGGINGEN

2.3. Regionale føringer

Mjøsbyen er et samarbeid om en felles areal- og transportstrategi for kommunene i området rundt Mjøsa. Elverum kommunestyre vedtok i kommunestyresak 42/19 å slutte seg til strategien, som ble vedtatt i fylkestinget i 2020. Strategien har som visjon å skape attraktive steder og grønne reiser. Målet er å skape en mer konkurransedyktig og bærekraftig region, som er knyttet tettere sammen. Strategien skal også bidra til at flere reiser kollektivt, sykler eller går. *Felles areal- og transportstrategi for Mjøsbyen* vil ligge til grunn for arbeidet med kommuneplanens arealdel.

2.4. Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2010. Samfunnsdelen har et langsiktig blikk på samfunnsutviklingen i kommunen, og hovedmålsettingen «*Elverum skal være et godt og sunt sted å leve, med aktive, glade og friske innbyggere*». Grunnleggende prinsipper i planen er:

- Kjennetegnet for Elverum skal være kombinasjonen av by og land med stor bredde og variasjon i valgmuligheter for innbyggerne
- Elverum kommune skal ha et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster
- Bolig- og næringsvekst hovedsakelig skal skje innenfor bygrensen
- Utenfor bygrensen skal bygdesentrene Heradsbygd, Hernes og Sørskogbygda videreutvikles

Kommunale planer og styringsdokumenter

- Strategisk plan: Klima og energi i Elverum 2020-2024
- Strategisk plan: Trafikksikkerhet i Elverum 2021-2025
- Strategisk plan: Attraktivitet for Elverum – Næring, bosted, besøk 2021-2026
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019-2023
- Strategisk plan: Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Elverum (under revisjon)
- Hovedplan vann og avløp (under revisjon)
- Trestrategi for Elverum kommune

Kommunestyrevedtak

I tillegg til planene som ligger til grunn for arbeidet er det også fattet politiske vedtak som er førende for arbeidet med kommuneplanens arealdel. Dette er kommunestyrevedtak 72/19, hvor Elverum kommune erklærer miljø- og naturkrise. Den første delen av tredje ledd i dette vedtaket sier:

Rådmannen bes i lys av klimakrisen og den nært beslektede biomangfoldkrisen om å prioritere klima og tiltak for bevaring av biologisk mangfold høyt innenfor alle kommunens områder. Dette inkluderer både kutt i klimagassutslipp og klimatilpasning.

Arealstrategi

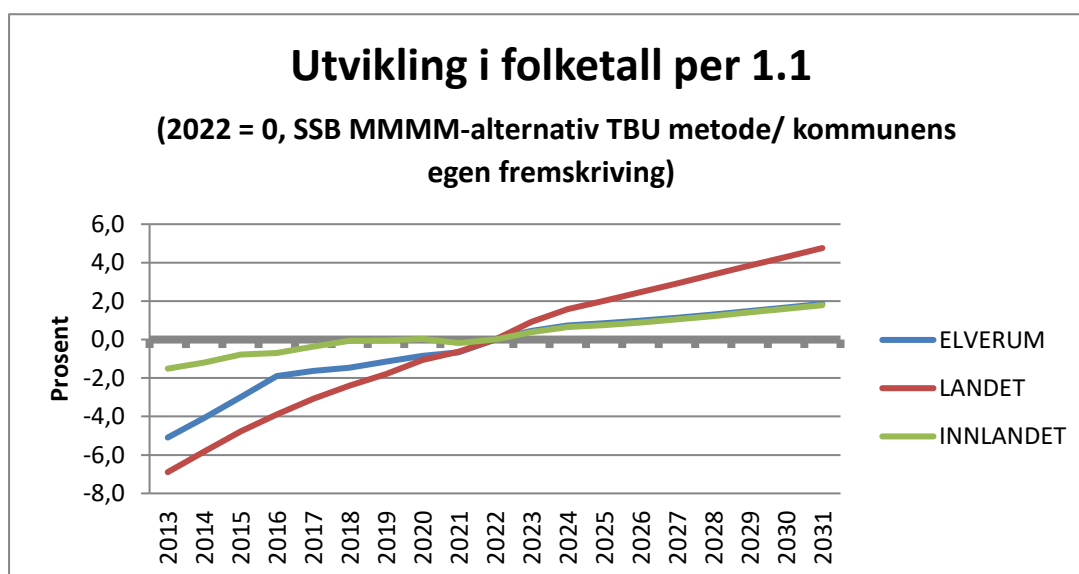
Kommunal- og distriktsdepartementet anbefaler at kommunene lager en langsiktig og overordnet arealstrategi i kommuneplanens samfunnsdel. Arealstrategien skal knytte kommuneplanens samfunnsdel og arealdel sammen, slik at arealdelen vil være bedre tilpasset kommunens behov og utfordringer. Arealstrategien bør ha et tidsperspektiv på 20-30 år, altså lenger enn kommuneplanen. Elverum kommune har ingen definert arealstrategi i samfunnsdelen, men den inneholder likevel flere elementer som er relevante for arealforvaltningen. Dette vil bli hensyntatt i planarbeidet. Det vil

være aktuelt å utarbeide en mer definert arealstrategi ved en revisjon av kommuneplanens samfunnsdel.

3. Status og utviklingstrekk

Elverum er regionsenter i Sør-Østerdal og knutepunkt mellom Østerdalen, Solør, Hedmarken og Trysil og Sverige. Ved inngangen til 2023 har kommunen ca. 21.500 innbyggere. Av disse bor ca. 70% i Elverum byområde. Resten av innbyggerne er fordelt på bygdene og grendene i kommunen.

Innbyggertallet i kommunen er økende, men veksten har avtatt fra 2016, og prognosene viser en lavere vekst fremover. Også i Elverum pågår det en sentralisering, og andelen av befolkningen som bor i sentrum er økende. Elverum er vertskommune for Forsvaret, sykehus og høyskole, og har store områder for jord- og skogbruk.

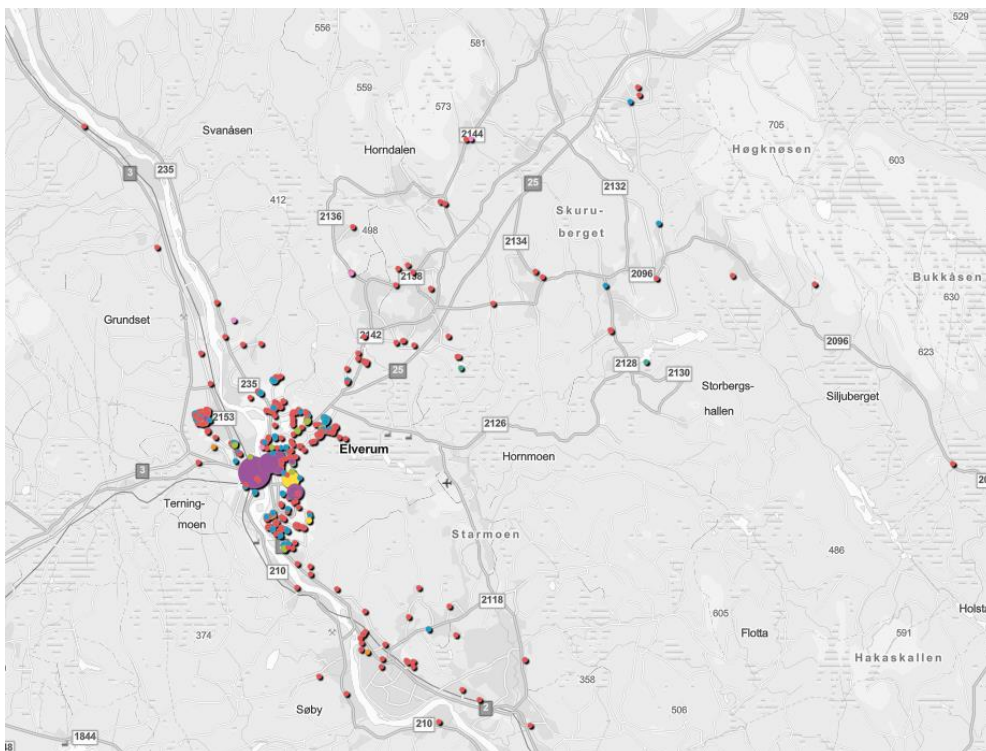

FIGUR 2 UTVIKLING I FOLKETALL I PERIODEN 2013-2031 (KS SIN DEMOGRAFIMODELL)

Utbygging de siste 10-12 år

Det meste av utbygging har skjedd, og skjer fortsatt, i byområdet, hvor det bygges mye leiligheter og småhus, men også eneboliger. På bygdene er det vesentlig mindre utbygging, og da primært i form av eneboliger. Det er grunn til å forvente at disse trendene fortsetter også i fremover. Kirkeby oppvekstsenter i Nordskogbygda ble lagt ned høsten 2020. Dette har ikke hatt noen umiddelbar virkning på lokalsamfunnet og grenda, men det er nærliggende å anta at det på sikt vil gjøre området noe mindre attraktivt for barnefamilier. I Heradsbygd ble det vedtatt ny reguleringsplan for Teaterbyen, Tassåsen m.m. i 2019.

FIGUR 3 UTBYGGING I ELVERUM 2013-2022. RØDE PRIKKER ER ENEBOLIGER, BLÅ PRIKKER ER TOMANNSBOLIGER OG LILLA PRIKKER ER STORE BOLIGHUS. STØRRE PRIKKER ER FLERE BOENHETER. OVERSIKTEN INKLUDERER NYBYGG, TILBYGG OG PÅBYGG.

Arealregnskap

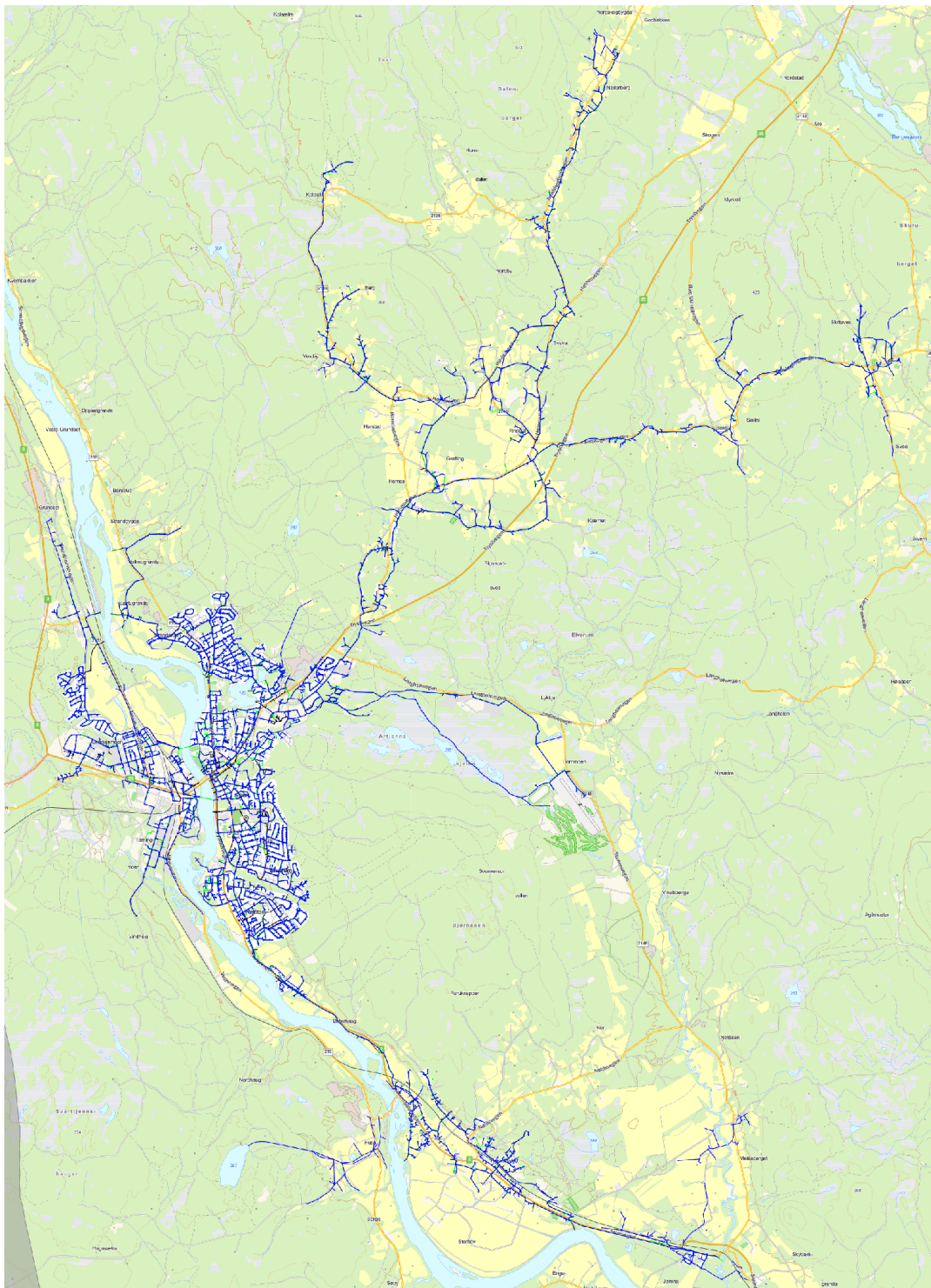
Et arealregnskap tallfester størrelsen på de ulike arealtypene og endringene av disse. Hensikten med dette er å gi en lettforståelig informasjon om bruken av arealene, og gi forvaltningen et bedre kunnskapsgrunnlag for sine beslutninger rundt arealbruk. Elverum kommune er i ferd med å utarbeide et arealregnskap. Dette vil ferdigstilles i løpet av 2023 og være en del av grunnlaget for revideringen av kommuneplanens arealdel.

Offentlig VA-nett

Det er i dag ca. 6500 abonnenter tilknyttet offentlig vann og avløp i Elverum kommune. Det er relativt godt utbygd fra Sørskogbygda til Jømna, men noe av det som ble bygd for 50 år siden er modent for utskiftning. Elverum kommune bør satse på rehabilitering de neste 10 år for å øke beredskapen på eksisterende ledningsnett. Elverum kommune har god kapasitet på vannverket, men begrensningen er transportsystemet.

Avløpsrenseanlegget i Elverum kommune ble bygd i 1978 og delvis rehabilitert i 2008. Det planlegges for et nytt renseanlegg i neste hovedplanperiode, som vil tilfredsstille framtidige rensekrav.

Deler av bygdesentrene er koblet til det offentlige vann- og avløpsnettet, men det er også et stort antall private anlegg for vann og avløp i kommunen.

FIGUR 4 OFFENTLIG VA-NETT I ELVERUM KOMMUNE

3.1. utfordringer og behov

Som i resten av Norge merkes eldrebolegen også i Elverum. Andelen eldre øker, mens andelen barn og unge går nedover. Dette har betydning også for boligutviklingen og arealbruken, hvor det må legges til rette for flere alderstilpassede boliger og på sikt institusjoner.

Den pågående debatten rundt plassering av et nytt sykehus for Innlandet, Mjøssykehuset, er viktig for Elverum. En evt. nedleggelse eller nedskalering av Elverum sykehus vil gi en kraftig reduksjon i

antall arbeidsplasser. Dette vil trolig påvirke innbyggertallet i kommunen, og dermed behovet for videre utbygginger.

I gjeldende kommuneplan er det satt av områder til boliger på bygdene både som regulerte boligfelt og områder for spredt boligbygging. Det har imidlertid vist seg at det faktiske ønsket for utbygging ofte er i områder avsatt til LNF, og at det dermed blir behov for dispensasjon for bygging. Siden det finnes boligreserver blir dispensasjonssøknadene ofte vanskelige å behandle, med innsigelser fra statsforvalteren. Det er derfor ønskelig å i større grad legge til rette for spredt boligbygging i bygdene og grendene.

4. Temaer i planarbeidet

4.1. Klima og miljø

Bevisstheten om klima og miljø har økt kraftig de siste årene. Etter hvert som klimaendringene merkes stadig bedre, med kortere vintre og mer ustabil vær, ser vi tydeligere at vi må ta grep for å tilpasse oss endringene og unngå at de blir for store. Elverum har i klima- og energiplanen en målsetting om at **kommunens årlige klimagassutslipp skal reduseres med 50% innen 2030, og at den langsiktige bindingen av CO₂ i stående skog og langsiktige trebaserte konstruksjoner skal økes tilsvarende 25.000 tonn CO₂-ekvivalenter**. Begge målene er i forhold til 2017-nivåer. For å nå disse målene må det tas grep i all aktivitet i kommunen. Dette innebærer at kommunen gjennom sin rolle som planmyndighet også må legge til rette for at innbyggerne skal kunne ta klima- og miljøvennlige valg i sin hverdag. For kommuneplanens arealdel vil det i stor grad dreie seg om utbyggingsmønster – hvilke transportbehov skaper utbyggingen, og hvor mye, og hva slags, natur bygges ned – samt bruk av LNF-områder.

Fra Strategisk plan for klima og energi i Elverum – tilstand i 2024:

- Elverum har under utvikling et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster som reduserer behovet for transportarbeid
- Elverum har et godt sykkelveinett mellom boligområder, idrettsanlegg, skoler, kulturinstitusjoner, forretninger, næringsareal og andre steder med stort besøk
- Klimagassutslipp som følge av arealbruksendringer er redusert
- Karbonbinding i jordbruksarealer er opprettholdt og økt
- Nye byggeområder og byggetiltak er etablert i områder uten fare for eller vesentlig ulempe fra natur- og miljøforhold som flom, skred og overvann

I tillegg til å redusere utslippene av klimagasser må vi som samfunn tilpasse oss et endret klima. Vi vil mest sannsynlig få mer og kraftigere nedbør, økte problemer med overvann, og økt risiko for flom, løsmasseskred, erosjon og tørke. Dette må vi ta hensyn til når vi planlegger nye utbygginger og bruk av områder til f.eks. friluftsliv og landbruk.

Miljø er et omfattende tema, som i tillegg til klima også inkluderer støy, forurensning, luftkvalitet, naturmangfold, friluftsliv og kulturminner. Å ivareta klima og miljø vil også være positivt for

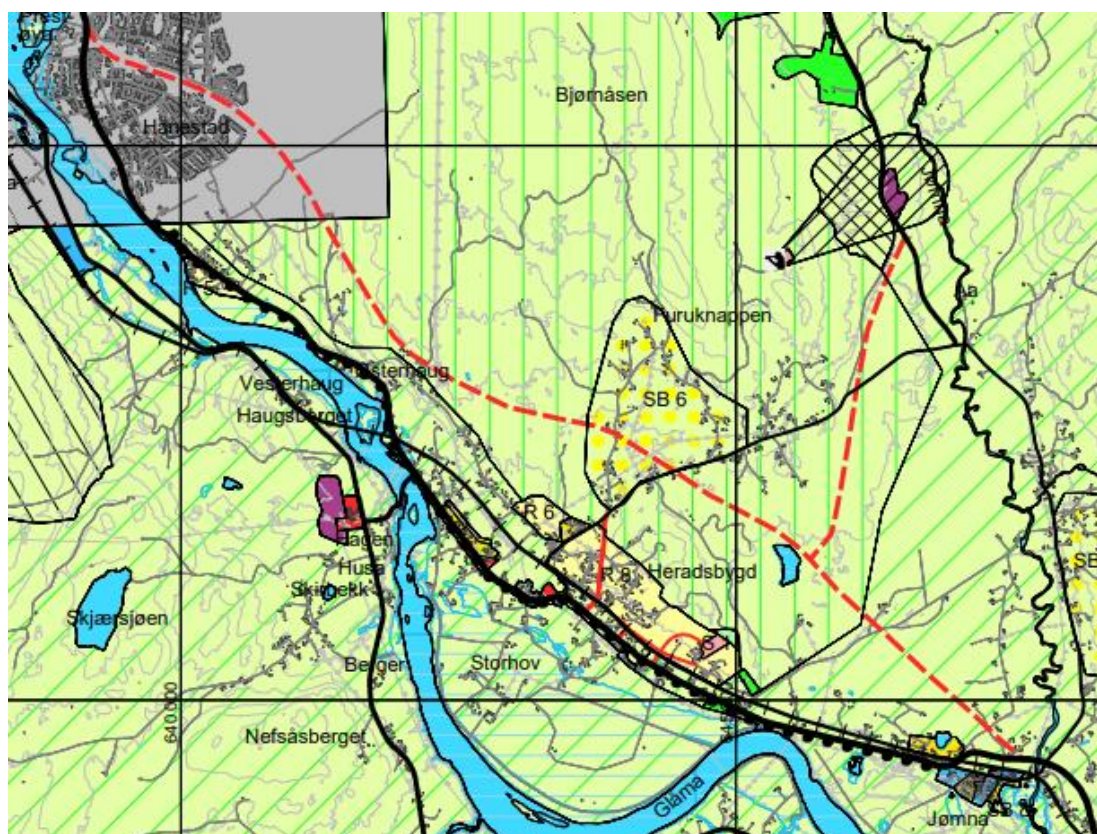
samfunnet og innbyggerne. Tiltak for å ivareta klima og miljø skjer i alle sektorer, og vil videre i dette planprogrammet nevnes under de ulike temaene.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Vurdere hvordan aktuelle elementer fra klima- og energiplanen kan integreres i kommuneplanens bestemmelser

4.2. Samferdsel

God framkommelighet og kapasitet i vegnettet er avgjørende for utvikling i hele kommunen. Ny rv. 3 sto ferdig sommeren 2020 og trafikken nordover Østerdalen går i dag utenom Vestad. Trafikken øst/vest i kommunen går på rv. 25. Statens vegvesen starter vinteren 2023 en planprosess for å bygge om kryss på strekningen Løvbergsmoen – Flishøgda. Dette vil få innvirkning på noen av de nærliggende områdene og hensyntas i revideringen av kommuneplanen.

FIGUR 5 INNTEGNET FREMTIDIG TRASÉ FOR NY RV 2 FRA HANSTAD TIL JØMNA

I byplan 2030 for Elverum byområde er det bestemt at forventet trafikkvekst skal løses med dagens hovedvegssystem og først og fremst tas gjennom økning innen kollektivtrafikk, sykkel og gange, sammen med hensiktsmessige parkeringstilbud i randsonen. Dagens vegsystem og forbindelser øst-vest i byen over Glomma har begrenset kapasitet for alle typer trafikanter. Kommunestyret vedtok i november 2016 et overordnet vegsystem med etablering av tre nye rundkjøringer i byen. Mulig framtidig omkjøringsveg nord for sentrum ligger innenfor byområdet og inngår ikke som tema i denne revideringen av kommuneplanens arealdel.

Mulig framtidig trase for ny rv. 2 sørover fra Hanstad til Jømna med en vegarm mot Starmoen ligger inne i dagens arealplan. Denne har ligget inne i plankartet i flere tiår og det er på tide å vurdere realismen i denne sammen med Statens vegvesen og om denne nå bør utgå. Slik byplanen legger opp til må trafikkveksten tas innenfor dagens vegnett og det er behov for tilretteleggingstiltak for gående og syklende som blir aktuelt tema. I dag er det etablert gang- og sykkelveg fra byområdet til både Hernes og Heradsbygd, samt ved skolen i Sørskogbygda. Det er aktuelt å vurdere ytterligere behov, spesielt knyttet til disse tre bygdesentrene. Det bør være mulig å bo her og ha de fleste daglige funksjoner, som skole, barnehage og dagligvarebutikk innen gang- og sykkelavstand. Gjennom planarbeidet kan det sees på kollektivtilbudet, men dette vil i liten grad kunne løses gjennom arealdelen.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Vurdere om framtidig vegtrase for rv. 2 fra Hanstad til Jømna skal utgå av den nye arealplanen
- Vurdere behovet for tilrettelegging for gående og syklende, spesielt i de tre bygdesentrene
- Vurdere tiltak for å sikre trygge skoleveier

4.3. Bygdeutvikling

Elverum er en kommune med både et bysentrum og levende bygder. Det meste av veksten og utviklingen i Elverum skjer innenfor byområdet. Dette er i tråd med føringene i kommuneplanens samfunnsdel. Samtidig skal kommunen legge til rette for utvikling av hele kommunen. Hernes, Heradsbygd og Sørskogbygda er i samfunnsdelen utpekt som bygder det skal satses på. Disse vil derfor ha ekstra fokus i revideringen av arealdelen.

4.3.1. Attraktive bygdemiljø

I utviklingen av bygdene vil det være viktig å ta hensyn til alle befolkningsgrupper, men med særlig vekt på barn, unge og eldre. Å ivareta disse befolkningsgruppene behov kommer hele lokalsamfunnet til gode. Lokalsamfunn med nærhet til daglige gjøremål og trygge omgivelser med god tilgang til rekreasjonsområder og mulighet for å være i aktivitet er attraktive og bidrar positivt til god folkehelse og til å nå bærekraftsmål 3; *god helse og livskvalitet*, mål 10; *mindre ulikhet* og mål 11; *bærekraftige byer og lokalsamfunn*.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Gjennomføre barnetråkk på alle skoler
- Legge vekt på trygg skolevei
- Sikre tilgang til nærnatur og andre områder for lek og rekreasjon
- Ivareta prinsippet om universell utforming
- Legge vekt på folkehelse

4.3.2. Bolig

I Hernes, Heradsbygd og Sørskogbygda skal det legges opp til både utbygging av boliger i rene boligfelt, og det skal legges til rette for andre mer spredtbygde bomuligheter. Det gjelder både for utvikling av eksisterende boliger som ligger i rene LNF-områder, og det gjelder muligheter for å kunne bygge nye boliger rundt omkring på bygda. Det er ønskelig at dersom en har tilknytning eller andre relasjoner til ei lita grend, skal arealplanen kunne åpne for fradeling og bygging også der, så lenge en oppfyller kriterier som blir liggende som retningslinjer for dispensasjon. Dette skal ikke gi et frislipp av boligutbyggingen på bygdene, men være et supplement til annen type utbygging.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Vurdere større variasjon i tomtetilbud i Hernes, Heradsbygd og Sørskogbygda
- Vurdere eksisterende og behovet for nye områder for spredt boligbygging
- Lage retningslinjer for dispensasjon for boligbygging i LNF-områdene

4.3.3. Fritidsbebyggelse

I Elverum kommune er det i dag lite fritidsbebyggelse. Gjennom arealplanarbeidet skal det legges opp til en viss videreutvikling av fritidsbebyggelsen i kommunen. Det skal fokuseres på fortetningsmuligheter i de spredte hytteområdene som allerede finnes, og en skal se på muligheter for å åpne for ytterligere skånsom fortetting av seterområder gjennom tilrettelegging av områder for spredt fritidsbebyggelse. Videreutvikling av fritidsbebyggelse ved flere av innsjøene der det allerede i dag er en del fritidsbebyggelse, samt langs bl.a. Kynnavassdraget skal også inngå som en del av arbeidet med ny arealdel. Det legges opp til føringer gjennom retningslinjer for plassering av nye fritidsboliger.

Eksisterende områder for tett fritidsbebyggelse skal vurderes på nytt i dette arbeidet, samtidig som det åpnes for at området som er under utvikling ved Bergesjøen legges inn i arealdelen. Det skal være en restriktiv holdning til etablering av nye større tettbygde hyttefelt i kommunen.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Utvikle fritidsbebyggelse i hovedsak gjennom fortetting av nye og eksisterende områder for spredt fritidsbebyggelse ved sjøer, vassdrag og seterområder.
- Være restriktive i forhold til innlegging av nye områder for større tettbygde hyttefelt.
- Lage retningslinjer for dispensasjon for fritidsbebyggelse i LNF-områdene

4.3.4. Vurdering av gjeldende reguleringsplaner

Ikke alle arealer brukes som planlagt. Disse arealene kan likevel legge føringer for bruken av andre arealer, f.eks. ved at man har tilstrekkelig areal avsatt til gitte forhold, men utviklingen likevel ikke skjer der arealene er satt av. Da kan det være aktuelt å bytte ut disse arealene med andre arealer, som nå vurderes som mer aktuelle for den enkelte bruken. Det kan i noen tilfeller også være aktuelt

å oppheve eksisterende planer hvor man ser at tiltenkt bruk ikke vil skje, uten at man nødvendigvis erstatter dette med areal til samme formål andre steder.

Planer det er aktuelt å se nærmere på vil for eksempel være en gammel kommunedelplan for Nordhøy der ingenting er utviklet siden vedtak, eldre reguleringsplaner for boliger som ikke blir realisert m.fl. En eventuell oppheving av reguleringsplaner krever varsel til berørte grunneiere. Dette vil i så fall gjøres i en parallell prosess med kommuneplanen

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Vurdere å oppheve eldre reguleringsplaner hvor utbygging ikke har startet, i samråd med berørte parter

4.4. Næringsvirksomhet

Det er mye næringsaktivitet på bygdene. Likevel er det lite av denne næringsvirksomheten som ligger i regulerte næringsområder. I arealplanarbeidet skal en se på eksisterende næringsbebyggelse, og om det er noe av dette som bør legges inn i arealdelen med konkret næringsformål. En kan da samtidig se på om det er aktuelt å legge til rette for en viss videreutvikling i disse områdene, slik at en kan dra nytte av felles lokalisering av flere bedrifter.

Det åpnes også for innspill til nye områder for tette regulerte områder for næringsutvikling.

Hovedfokus i arealplanarbeidet blir likevel å få på plass gode og tydelige retningslinjer for dispensasjon for spredt næringsbebyggelse. Bakgrunnen for dette er at det er svært vanskelig å finne de områdene i kommunen der det ønskes spredt næringsutvikling, da dette ofte skjer med utgangspunkt i en gitt eiendom. Målet med retningslinjene er at dette skal være enkelt å forholde seg til både for kommunen og potensielle næringsaktører.

For regulerte massetak vil det bli gjort vurderinger rundt eventuelle behov for utvidelse. I tillegg åpnes det opp for innspill til nye massetak og masse-/snødeponier. Disse vil bli vurdert med bakgrunn i plassering og det totale tilbudet for massetak og deponier i kommunen.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Lage retningslinjer for dispensasjoner for spredt næringsbebyggelse
- Vurdere innspill til nye regulerte næringsområder
- Vurdere nye massetak/massedeponier/snødeponier og utvidelser av eksisterende
- Vurdere om kommunen skal avsette arealer for kraftproduksjon

4.5. Landbruks-, natur- og friluftsområder

Områder for landbruk, natur og friluftsliv har samme formålsbetegnelse i kommuneplanen; LNF-områder. Elverum er en stor landbrukskommune med ca. 1300 landbrukseiendommer, ca. en million dekar produktivt skogareal og omtrent 42.000 dekar dyrka mark. Mye av områdene er også godt egnet og til dels tilrettelagt for friluftsliv. Jord- og skogbruk gir arbeidsplasser og bosetting på

bygdene, og er viktig for å ivareta kulturlandskapet og opplevelsesverdien. Landbruksnæring drives etter bestemmelsene i jord- og skogbruksloven.

I deler av kommunen er det press på LNF områdene, med ønske om utbygging. Utbygging, fragmentering og intensivt skogbruk kan være i konflikt med økologiske hensyn og ivaretagelse av naturverdier. Det må derfor vurderes hvor landbruk skal ha fortrinnsrett og om, og evt. hvor, det skal opprettes særskilte hensynssoner og bestemmelser for å ivareta naturverdiene.

4.5.1. Landbruk og jordvern

Landbruk er en fellesbetegnelse for jord- og skogbruk. Landbruksareal består av skog, dyrket jord og myr. En stor del av skogarealene i kommunen er klassifisert som dyrkbar.

I jordbruksdistriktene er det verdifulle kulturlandskap og gårdsbebyggelse. Produktive landbruksareal (skog/jord) utgjør store areal av kommunen og betyr mye for landskapet, opplevelsesverdien og som næring. Den største utfordringen i forhold til opprettholdelse av kulturlandskapet er å opprettholde en aktiv landbruksdrift, med beitedyr, rydding og slått.

BILDE 3 LANDBRUK ER VIKTIG I ELVERUM

Nedbygging av jordbruksareal er også en utfordring for fremtidig matproduksjon og dermed for samfunnet generelt. Matjorda er viktig for landets beredskap og matsikkerhet, og i tråd med FNs bærekraftsmål 2. Det er et nasjonalt mål å styrke jordvernet. I jordvernstrategien fra 2021 er det vedtatt et mål om at det innen 2025 skal omdisponeres maksimalt 3000 daa dyrka mark årlig i Norge. Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) sendte i mars 2022 ut et brev¹ til kommunene hvor de presiserer behovet for å ta vare på matjorda. De påpeker at vi vil trenge over en million dekar nytt jordbruksareal innen 2050 for å opprettholde dagens areal pr innbygger, og at nydyrking av nye områder ikke skal brukes som argument for å tillate omdisponering av jordbruksareal.

---

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/00a8ae8cd2fb4990a2cbe19ae5f316ef/ta-vare-pa-matjorda.pdf>

Mye av matjorda som omdisponeres i Norge i dag går til samferdsel, og det er dermed lite rom for ytterligere reduksjon av landbruksjord gjennom ordinær arealplanlegging dersom vi skal nå jordvernålet. I Statsforvalterens vurdering av Elverum (kommunebilder 2022) er kommunen i rød kategori på jordvern. Omdisponeringen skyldes i hovedsak omregulering til næringsareal på Grundsetmoen, samt statlig samferdsel og teknisk infrastruktur. I samme periode er det nydyrket 1370 daa i kommunen.

Elverum kommune vil i løpet av 2023 utarbeide en jordvernstrategi som vil gi føringer for kommuneplanens arealdel.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Ivareta jordvernet, samtidig som vi vurderer realistisk fremtidig bruk av dyrka og dyrkbar mark
- Vurdere innspill etter retningslinjene i kommunens jordvernstrategi (under utarbeidelse)

4.5.2. Natur

Naturtyper og naturmangfold

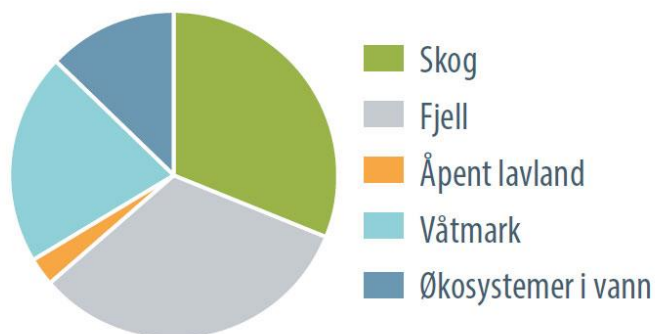
Naturen byr på en mengde tjenester og goder, som rekreasjon, tømmer og andre råvarer, mat, rent vann og binding og lagring av klimagasser. For at den skal kunne fortsette med dette er det viktig å opprettholde mangfoldet i naturen, med ulike planter, dyr og naturtyper. FNs bærekraftsmål 15, livet på land, omhandler dette. De fleste av artene som er truet i Norge har arealendringer som største trussel. Elverum kommune har erklært miljø- og klimakrise, og presisert at hensyn til biologisk mangfold skal prioriteres. Det finnes i dag ingen heldekkende kartlegging av kommunens naturtyper og naturmangfold, og det er derfor viktig å handle ut ifra føre var-prinsippet.

I kommunestyresak 133/20, handlings- og økonomiplan 2021-2024, ble det vedtatt at det skal utarbeides en kommunedelplan for naturmangfold. Dette er ikke gjort pga. manglende ressurser, men temaet vil tas inn i revideringen av arealdelen nå.

Naturlig karbonlagring

Elverum har i strategisk plan for klima og energi vedtatt en målsetting om å redusere kommunens årlige klimagassutslipp med 50% innen 2030, og at karbonbindingen i kommunens landarealer skal økes med 15% innen 2030. Dette er i samsvar med FNs bærekraftsmål 13, stoppe klimaendringene.

Karbonbinding og -lagring skjer i alle økosystemer, og i Norge er det meste av karbonet, ca. 80%, lagret i jordsmonnet. Fjell og våtmark er de økosystemene som lagrer mest karbon pr km², mens skog og fjell er de økosystemene som totalt sett lagrer

FIGUR 6 TOTALT LAGRET KARBON I NORSKE ØKOSYSTEMER ©NINA, 2020

mest karbon, siden disse har størst areal². Elverum har ikke fjell, men mye skog. For å nå egne og nasjonale målsettinger om reduserte klimagassutslipp vil det være viktig å ivareta områder med høyt opptak og lagring av karbon.

Strandsoner langs vassdrag

Vassdragene i kommunen blir i enkelte saker foreslått som sted for nye tiltak, som for eksempel brygger, uteoppholdsarealer og utbygging (boliger og hytter). Slike tiltak kan bety spennende prosjekter for kommunen, men det kan samtidig komme i konflikt med hensynet til naturmangfoldet, friluftsinnteresser eller næringsinteresser. Det er derfor nødvendig med en vurdering av hvor/hvordan ulike tiltak kan tillates, eller at tiltak evt. ikke kan tillates.

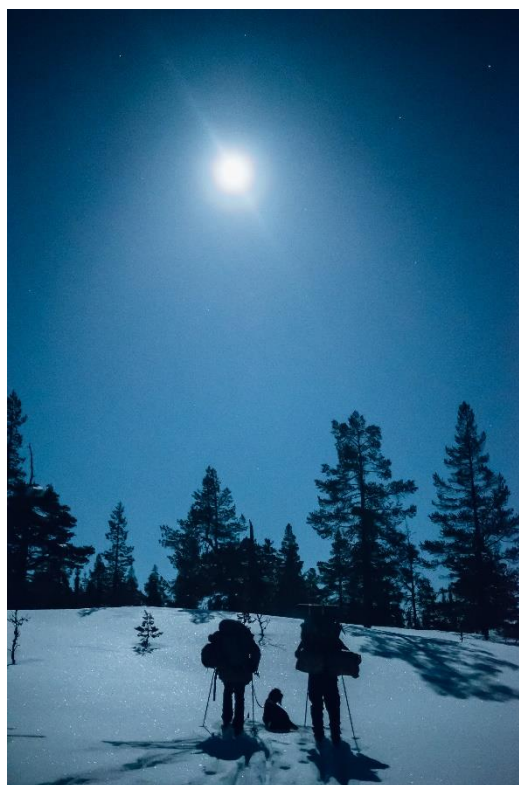
I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Utarbeide bestemmelser for vern, bruk og utvikling av arealer inntil og i elver og sjøer.
- Vurdere hvordan områder med stort naturmangfold, karbonlagring og viktige naturtyper best kan sikres gjennom planarbeidet

4.5.3. Friluftsliv og aktivitet

Tilrettelegging for friluftsliv og rekreasjon

Friluftsliv og aktivitet er viktig for trivsel og folkehelse. Tilrettelegging for dette vil være å sikre at viktige områder for dette, og tilgangen til disse, bevares. Elverum er godt tilrettelagt for sykling, gå- og løpeturer og skiturer. Det finnes et godt utbygd skogsbilveinnett som gir god tilgjengelighet til rekreasjonsarealene. Merkede løyper vedlikeholdes og driftes i all hovedsak av frivillige lag og organisasjoner. Det finnes også flere tilgjengelige koier og hytter for rast og overnatting, i tillegg til ulike dagsturmål og mulighet for telting. Gjennom prosjektet Opplev Kynna er det tilrettelagt for ulike typer friluftsliv med stier, og det jobbes med utsettingsramper for kano og kajakk og overnattingsplasser i tilknytning til Kynna-vassdraget. Her er det ytre ønske om å plassere koier i 100 meters-beltet til vassdraget, for å bedre tilgjengeligheten for allmennheten. De siste årene har kommunen også hatt fokus på mer sentrumsnære møteplasser for uorganisert aktivitet og rekreasjon, som aktivitetsarenaer og utbygging ved Sagtjern.

BILDE 4 ELVERUM HAR GODE MULIGHETER FOR AKTIVITET OG FRILUFTSLIV BÅDE SOMMER OG VINTER

² NINA temahefte 76: Karbonlagring i norske økosystemer <https://brage.nina.no/nina-xmloi/handle/11250/2655582>

Bading er tillatt i alle elver og vann som ikke har drikkevannsrestriksjoner. Elverum har flere badeplasser i tilknytning til flere av vannene og Glomma. Disse er i ulik grad tilrettelagt med fasiliteter som parkering og toalett, og driftes delvis av kommunen og ulike lag og organisasjoner.

Aktiviteter, motorsport og scootertrasé

Siden 2015 har kommunene hatt mulighet til å etablere løyper for snøscooterkjøring for rekreasjon. Elverum kommune har i dag ingen slike løyper, men flere av nabokommunene har etablert scooterløyper. Snøscooter-miljøet har etterlyst løyper også i Elverum. Det er imidlertid flere som er skeptiske til slike løyper på grunn av støy og hensyn til annet friluftsliv, samt natur og dyreliv.

Tidligere har det vært etablert bane for bilkjøring på isen på Lisjøen. Det ble da gitt dispensasjon fra motorferdselloven, inntil statsforvalteren påpekte at når banen ble brukt hver vinter måtte dette reguleres på vanlig vis, ikke innvilges ved dispensasjon.

Elverum har også et aktivt miljø knyttet til Starmoen, hvor det er tilrettelagt for ulike typer motorsport, flyaktiviteter, travsport og golf. Det vil i planarbeidet være aktuelt å se på tiltak for videre utvikling av dette området.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Se på behovet for å sikre og utvikle tur- og rekreasjonsarealer, inkludert plassering av koier og utfartsparkering
- Vurdere behov for ytterligere tilrettelegging og fasiliteter på offentlige badeplasser
- Vurdere potensiell trasé for snøscooterløype og område for bilkjøring på isbane, og utrede fordeler og ulemper ved slike etableringer
- Tilrettelegge for videre utvikling av Starmoen og tilbudet der

4.6. Kulturminner og kulturmiljø

Etter kulturminneloven defineres kulturminner som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Kulturminner kan være enkeltstående eller være del av en større områdelokalitet – kulturmiljø. Kommunen har ingen overordnede planer eller strategier for kulturminneforvaltning og har ikke en egen kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø. Man har derfor et manglende kunnskapsgrunnlag ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap må vurderes overordnet med mål om en egen tematisk kommunedelplan, hvor avklaringer gjort i arealdelen videreføres og integreres i en slik temaplan. I prosessen for kommuneplanens arealdel vil man ikke gå gjennom en systematisk gjennomgang av alle nyere tids kulturminner, men legge til grunn dagens kunnskapsgrunnlag.

I Elverum har man mange funn fra førhistorisk tid, spesielt da kullgroper og fangstgroper. Disse er automatisk fredet etter kulturminneloven. Man har mange SEFRAK-registrerte bygninger og bygningsmiljø, slikt som gårdsbruk og setervoller, på bygdene og grendene uten formelt vern. Unntaket fra dette er Møystad gård, hvor hovedbygningen ble fredet i 1941. Videre er det gjort registreringsarbeid knyttet til fløterminer i kommunen. Av krigsminner har man Midtskogen gård, som var sentral under krigen.

I arbeidet med kommuneplanen skal vi:

- Vurdere om det er særlig viktige kulturlandskaper og kulturmiljøer som bør bevares med tanke på setervoller, interaksjon natur-kultur og gårdsbruk
- Vurdere hvordan nye utbyggingsarealer påvirker landskap og kulturminner i nærområdet
- Vurdere om fredningen av Møystad gård skal synliggjøres i plankart og bestemmelser
- Vurdere vern av Midtskogen gård, som viktig historisk element knyttet til en sentral hendelse
- Vurdere vern av viktige fløterminer

4.7. Offentlig infrastruktur

Teknisk infrastruktur

Utbygging av boliger og næringsbebyggelse forutsetter tilgang til veg, vann og avløp. I Elverum er det bygget ut vann og avløp til Jømnå i sør, Nordskogbygda og Sørskogbygda i øst, og Grundset og Vollmogrenda i nord. Vegnettet er en blanding av riks-, fylkes- og kommunale veger, i tillegg til private. Det er vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel at kommunen ikke skal forestå vesentlig ny utbygging av infrastruktur for spredt bebyggelse, men at denne bør basere seg på eksisterende infrastruktur, ev. ny privat infrastruktur. Ny spredt bebyggelse bør dermed prioriteres i tilknytning til eksisterende teknisk infrastruktur.

Sosial infrastruktur

Sosial infrastruktur er bl.a. barnehager, skoler, institusjoner og forsamlingshus. Det er i dag ingen indikasjoner på at det vil være aktuelt med utbygging av noe dette innenfor planområdet. Nye arealer for sosial infrastruktur vil dermed ikke være et tema i planrevideringen.

I arbeidet med arealdelen skal vi:

- Få oversikt over dagens tekniske og sosiale infrastruktur slik at denne ligger til grunn for videre utvikling

4.8. Sammenstilling av hva vi skal arbeide med i arealdelen

Tema	I arbeidet med arealdelen skal vi:
Klima og miljø	• Vurdere hvordan aktuelle elementer fra klima- og energiplanen kan integreres i kommuneplanens bestemmelser
Samferdsel	• Vurdere om framtidig vegtrase for rv. 2 fra Hanstad til Jømna skal utgå av den nye arealplanen • Vurdere behovet for tilrettelegging for gående og syklende, spesielt i de tre bygdesentrene • Vurdere tiltak for å sikre trygge skoleveier
Attraktive bygdemiljø	• Gjennomføre barnetrakk på alle skoler • Legge vekt på trygg skolevei • Sikre tilgang til nærnatur og andre områder for lek og rekreasjon • Ivareta prinsippet om universell utforming • Legge vekt på folkehelse
Bolig	• Vurdere større variasjon i tomtetilbud i Hernes, Heradsbygd og Sørskogbygda • Vurdere eksisterende og behovet for nye områder for spredt boligbygging • Lage retningslinjer for dispensasjon for boligbygging i LNF-områdene
Fritidsbebyggelse	• Utvikling av fritidsbebyggelse skal i hovedsak skje gjennom fortetting av nye og eksisterende områder for spredt fritidsbebyggelse ved sjøer, vassdrag og seterområder. • Være restriktive i forhold til innlegging av nye områder for større tettbygde hyttefelt. • Lage retningslinjer for dispensasjon for fritidsbebyggelse i LNF-områdene
Næringsvirksomhet	• Lage retningslinjer for dispensasjoner for spredt næringsbebyggelse • Vurdere innspill til nye regulerte næringsområder • Vurdere nye massetak/massedepoier/snødepoier og utvidelser av eksisterende • Vurdere om kommunen skal avsette arealer for kraftproduksjon
Landbruk og jordvern	• Ivareta jordvernet, samtidig som vi vurderer realistisk fremtidig bruk av dyrka og dyrkbar mark • Vurdere innspill etter retningslinjene i kommunens jordvernstrategi (under utarbeidelse)
Natur	• Utarbeide bestemmelser for vern, bruk og utvikling av arealer inntil og i elver og sjøer. • Vurdere hvordan områder med stort naturmangfold, karbonlagring og viktige naturtyper best kan sikres gjennom planarbeidet
Friluftsliv og aktivitet	• Se på behovet for å sikre og utvikle tur- og rekreasjonsarealer, inkludert plassering av koier og utfartsparkering • Vurdere behov for ytterligere tilrettelegging og fasiliteter på offentlige badeplasser • Vurdere potensiell trasé for snøscooterløype og område for bilkjøring på isbane, og utrede fordeler og ulemper ved slike etableringer • Tilrettelegge for videre utvikling av Starmoen og tilbudet der

Kulturminner og kulturmiljø	• Vurdere om det er særlig viktige kulturlandskaper og kulturmiljøer som bør bevares med tanke på setervoller, interaksjon natur-kultur og gårdsbruk • Vurdere hvordan nye utbyggingsarealer påvirker landskap og kulturminner i nærområdet • Vurdere om fredningen av Møystad gård skal synliggjøres i plankart og bestemmelser • Vurdere vern av Midtskogen gård, som viktig historisk element knyttet til en sentral hendelse • Vurdere vern av viktige fløterminner
Offentlig infrastruktur	• Få oversikt over dagens tekniske og sosiale infrastruktur slik at denne ligger til grunn for videre utvikling

5. Konsekvensutredning og ROS-analyse

5.1. Konsekvensutredning av kommuneplanens arealdel

Kommuneplaner som legger til rette for framtidig utbygging skal ha en konsekvensutredning (KU), som beskriver og vurderer planens virkninger for miljø og samfunn. Det er krav om konsekvensutredning (jf. Veileder for konsekvensutredninger- Kommuneplanens arealdel) for kommuneplanens arealdel når:

- nye områder er avsatt til utbyggingsformål (jf. plan- og bygningsloven § 11-7) der underformål og bestemmelser åpner for utbygging.
- utbyggingsformålet endres (for eksempel fra næring til bolig eller fritidsbebyggelse, fra råstoffutvinning til næring).
- det åpnes for spredt bebyggelse i LNFR-områder.

Det er også slik at

- båndlegging etter plan- og bygningsloven § 11-8 tredje ledd d) kan være omfattet av utredningsplikt.
- endring i utfyllende bestemmelser kan medføre utredningsplikt.

Arbeidet med kommuneplanens arealdel bør ha et overordnet, langsiktig og helhetlig perspektiv.

For kommuneplanens arealdel er fokus for konsekvensutredningen å besvare spørsmål knyttet til lokalisering og arealformål.

Konsekvensutredningen skal identifisere og beskrive de faktorer som kan bli påvirket og vurdere vesentlige virkninger for miljø og samfunn, jf. § 21 i forskrift om konsekvensutredninger, herunder:

- naturmangfold, jf. naturmangfoldloven
- økosystemtjenester
- nasjonalt og internasjonalt fastsatte miljømål
- kulturminner og kulturmiljø
- friluftsliv

- landskap
- forurensning (utslipp til luft, herunder klimagassutslipp, forurensning av vann og grunn, samt støy)
- vannmiljø, jf. vannforskriften
- jordressurser (jordvern) og viktige mineralressurser
- transportbehov, energiforbruk og energiløsninger
- beredskap og ulykkesrisiko
- virkninger som følge av klimaendringer, herunder risiko ved flom og skred
- befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen
- tilgjengelighet for alle til uteområder og gang- og sykkelveinett
- barn og unges oppvekstvilkår
- kriminalitetsforebygging

Utredningen må få frem:

- viktige miljø- og samfunnsverdier i de foreslåtte utbyggingsområdene.
- virkningene utbyggingen kan få for disse verdiene.
- hva som kan gjøres for å avbøte negative virkninger.
- de samlede virkningene av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet.

Konsekvensutredningen skal baseres på kjent kunnskap, nødvendige utredninger, samt kommunale og regionale tematiske planer.

5.2. Risiko- og sårbarhetsanalyse

Det stilles krav til risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), jf. PBL § 4-3, i alle planer for framtidig bebyggelse og anlegg. ROS-analysen skal gjennomføres som en del av konsekvensutredningen.

Områder med fare, risiko eller sårbarhet skal avsettes i planen som hensynssoner, og i bestemmelsene skal det gis føringer for hvordan disse områdene skal håndteres videre i planlegging.

Resultatene fra ROS-analysen skal ses i sammenheng med konsekvensutredningen og eventuelt andre faglige utredninger.

ROS-analysen for kommuneplanens arealdel vil ta for seg 7 ulike temaer:

• Forurensning eller bortfall av drikkevannsforsyning	• Flom i vassdrag
• Kapasitet på energiinfrastruktur	• Vann-/flomveger og overvann
• Utrykning nødetater	• Erosjon
	• Dambrudd

Arbeidet vil i hovedsak baseres på eksisterende kunnskap og eventuell nødvendig oppdatering av denne. Der det mangler data om vesentlige forhold vil det kunne være nødvendig å innhente ny kunnskap. Kommunens mal for ROS-analyser, basert på veilederen fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, skal benyttes.

6. Medvirkning og organisering av arbeidet

Planarbeidet er omfattende og vil berøre de fleste av kommunens sektorer og innbyggere. Selv om kun 30% av befolkningen bor innenfor planområdet dekker området 97% av kommunens totale areal, inkludert frilufts- og rekreasjonsarealer for store deler av befolkningen. Det er ønskelig at arbeidet med arealdelen blir godt kjent for kommunens innbyggere, og at man får en offentlig debatt om kommunens utvikling, og innspill til arbeidet.

Planarbeidet skal varsles og annonseres i tråd med Plan- og bygningsloven.

6.1. Informasjon og medvirkning

Ulike grupper skal ha lik mulighet til å medvirke i prosessen. Det er derfor viktig å informere bredt og i ulike kanaler og medier for å nå ut til flest mulig. Kommunens hjemmeside og sosiale media vil være viktige kanaler, i tillegg til lokalavisa/Østlendingen.

Det vil være aktuelt med flere tiltak for medvirkning i planprosessen:

- Åpne møter/innbyggermøter i bygdene i høringsperiodene
- Åpent kontor
- Gjestebud, hvor innbyggerne selv inviterer bekjente til samtale om bygda eller grenda de bor i og så sender et notat til kommuneadministrasjonen
- Folketråkk/annen åpen digital løsning for innspill
- Møter med Ungdomsrådet, Idrettsrådet, jord-/skogbruksorganisasjoner, velforeninger og andre organisasjoner

BILDE 5 PLANPROSESSEN SKAL SIKRE MEDVIRKNING OG AT ALLE FÅR MULIGHET TIL Å SI SIN MENING OM PLANEN

6.2. Innspill til planprogrammet og arealdelen

Merknader til planprogrammet og arealinnspill sendes til kommunens postmottak eller på e-post i høringsperioden.

For arealinnspill til selve planen er det krav om dokumentasjon på blant annet følgende forhold:

- Kort beskrivelse av prosjektet
- Beliggenhet, størrelse, tetthet, avgrensning m.m.
- Type arealer som blir berørt (skog, jordbruk, friområde osv.)
- Forventet konflikt?
- Adkomstløsninger
- Forventet trafikkmengde
- Beliggenhet i forhold til tjenestetilbud, kollektivtrafikk osv.

Det er utarbeidet en mal for arealinnspill til planen. Denne vil sikre at alle punktene nevnt over blir omtalt og vurdert av forslagsstillere. Malen vil være tilgjengelig digitalt på kommunens hjemmesider. Ansatte i enhet for arealplan vil veilede forslagsstillere ved behov.

Alle innspill som sendes til kommunens e-postmottak skal merkes «Innspill til kommuneplanens planprogram» eller «Innspill til kommuneplanens arealdel» i emnefeltet. All saksbehandling av forslag til endret arealbruk er offentlig. Søknader og administrasjonens saksfremstilling vil derfor bli tilgjengelig på internett.

6.3. Organisering

Kommunestyret er eier av planen, og dermed øverste beslutningstaker. Løpende vedtak vil fattes av formannskapet, mens kommunestyrekomité for plan og eiendom (KOPE) er styringsgruppe for arbeidet.

I kommunens administrasjon vil det være en arbeidsgruppe, en ressursgruppe og en referansegruppe. Arbeidsgruppa står for det daglige arbeidet og fremdriften, og henter inn bistand fra ressursgruppa ved behov. Referansegruppa uttaler seg i forkant av viktige milepæler og ved behov for andre avklaringer, og bidrar til å sikre forankring av planen i organisasjonen. Sammensetningen av de ulike gruppene fremkommer i Figur 7 Organisering av arbeidet. Det vil være aktuelt med innleid konsulentbistand for enkelte analyser og konsekvensutredninger.

Politisk ledelse	Arbeidsgruppe	Referansegruppe	Ressursgruppe
•Styringsgruppe: Komité for plan og eiendom (KOPE) •Løpende vedtak: Formannskapet •Endelig vedtak: Kommunestyret	•Arealplan •Byggesak (1 rep) •Landbruk (1 rep) •GeoData (1 rep)	•Kommunedirektør •Ass. kom.direktør •Sektorsjef teknikk og miljø •Eiendomssjef •Kultursjef •Kommunikasjonssjef	•VA •Veg, park og anlegg •GeoData •Byggesak •Landbruk •Prosjektleder klima og energi •Kommunikasjon •Miljørettet helsevern/kom.lege •Idretts-/folkehelse-konsulent •Elverum Vekst •Barnerepresentant •Ungdomsrådet •Eldrerådet •Rådet for personer med funksjonsnedsettelser

FIGUR 7 ORGANISERING AV ARBEIDET

7. Planprosess og fremdrift

7.1. Planprosess

Planprosessen har flere faser og milepæler.

Utarbeidelse og høring av planprogram

Planprogrammet er planen for planen og legger premissene for arbeidet med arealdelen.

Planprogrammet skal ut på offentlig høring våren 2023. I høringsperioden åpnes det også for innspill til selve arealdelen.

Vurdering av alternativer/arealinnspill

Innkomne arealinnspill vil bli vurdert opp mot kommunens planer, bærekraftsmålene og andre føringer. Innspillene som ikke er i tråd med disse siles bort tidlig i planarbeidet. Det vil fremmes en egen politisk sak om hvilke innspill som siles bort og gis en begrunnelsen for dette. Arealinnspillene som legger til rette for nye utbyggingsområder eller fører til vesentlig endret arealbruk i eksisterende byggeområder vil bli konsekvensutredet, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 6. Kommunen kan foreslå endringer i innkomne arealinnspill. Dette skjer i dialog med grunneier/forslagsstiller.

Utarbeiding og høring av forslag til ny arealdel

Utredninger og vurderinger som skal ligge til grunn for den nye arealdelen gjennomføres i tråd med planprogrammet. Kommunen vil gjøre det meste av denne jobben. Aktuelle myndigheter,

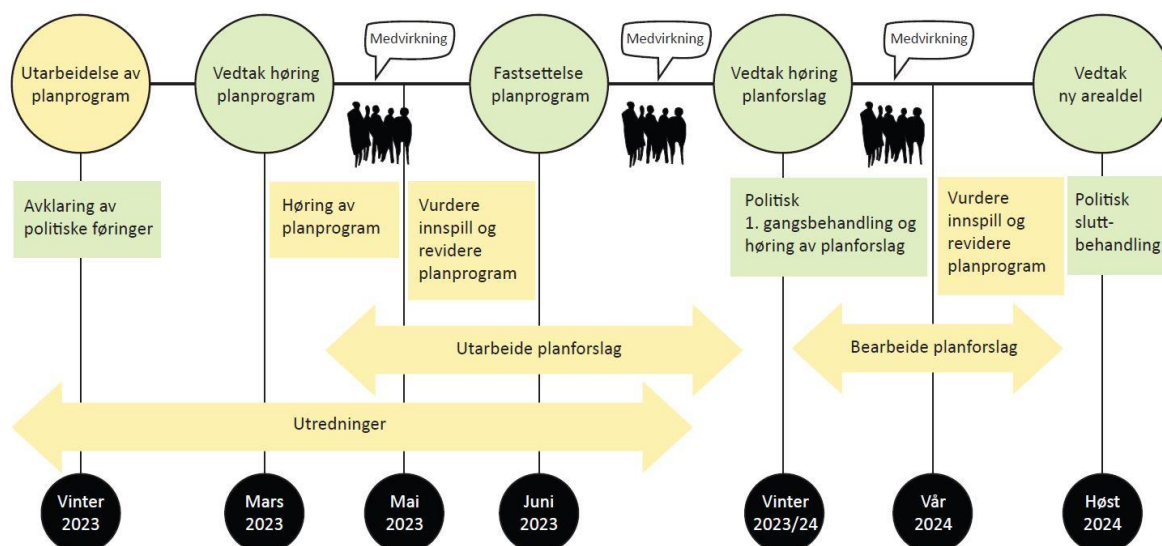
interesseorganisasjoner og næringsliv vil bli involvert etter behov. Det lages et forslag til ny arealdel, som legges ut til offentlig ettersyn og høring.

Bearbeiding av planforslag og politisk sluttbehandling

Alle merknader til planforslaget vurderes. Merknader med forslag til endringer, og evt. merknader og innsigelser fra statlige myndigheter vil kunne gi behov for endringer i planforslaget. Hvis det blir store endringer kan det bli aktuelt med nytt offentlig ettersyn eller begrenset høring. Til slutt sendes forslaget til sluttbehandling i kommunestyret. Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages, jfr. Plan- og bygningsloven (PBL) §11-15.

7.2. Fremdrift

Fremdriftsplanen for kommuneplanens arealdel er satt opp med en forholdsvis stram tidsplan. Det kan bli endringer underveis dersom det er forhold som krever med tid.

FIGUR 8 FREMDRIFTSPLAN